

(Ne)Dovolená

Generace00

15. 2. 2019

Vladislav Aulich, Klimenty Belyaev, Eliška Brožová, Alžběta
Erhartová, Julie Illnerová, Evelina Němečková, Šimon Peichl

1. Panel

(Ne)Dovolená

Cestování bývá staršími generacemi, které zažily komunismus, zmiňováno jako nejvíce záviděníhodná věc, kterou mladí lidé dnes mají. Ráno si řeknete, že vyrazíte za hranice a jedete. V rámci Evropské unie a Schengenského prostoru, jehož jsme součástí, už pomalu ani nezaznamenáte překročení hranic, často nebýváte jakkoliv kontrolováni.

Za dob komunismu byly státní hranice uzavřené. Při snaze o jejich nedovolené překročení zemřelo mnoho lidí. Hlavním důvodem bylo skrytí vyspělosti a životní úrovně v kapitalistických zemích, tudíž právě tam bylo nejsložitější se dostat.¹

Podle zákoníku práce z roku 1965 činila základní doba dovolené 4 týdny na kalendářní rok.² Pokud jste si chtěli v dobách socialismu dopřát volný čas mimo váš stát, museli jste na to myslet již dopředu, abyste si zvládli vyřídit vše potřebné. Zároveň nebylo možné jezdit příliš často (oficiálně jednou za rok, zpravidla jste ale dostali zelenou jednou za tři roky)³ a navíc jste museli mít správné postoje k režimu, jinak se vaše šance na cestování snižovaly.⁴ Pokud se úřady rozhodly nepovolit váš výjezd, nezbývalo vám nic než obdivovat krásy vlasti.

„Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.“

- Všeobecná deklarace lidských práv, OSN⁵

-
- 1 MAŠKOVÁ, Tereza a MORBACHER, Lubomír: *Železná opona v Československu* [online]. 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/hranice/studie.pdf>
  - 2 *Zákon č. 65/1965 Sb.* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/1965-65>
  - 3 HRUDKA, Lumír: *O vydávání cestovních dokladů*. Rudé právo, č. 118/ roč. 50. 20. 5. 1970 [online]. [cit. 2019-02-13] Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1970/5/20/2.png>
  - 4 MAŠKOVÁ, Tereza a MORBACHER, Lubomír: *Železná opona v Československu* [online]. 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/hranice/studie.pdf>
  - 5 *Všeobecná deklarace lidských práv*, čl. 13 (2) [online]. OSN, 2015. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf

2. Panel

Potřebné dokumenty

Každý odjezd za hranice musel být schválen úřady. Všichni žadatelé museli absolvovat byrokratické kolečko a doufat, že bude jejich žádost schválena.

Kromě pasu a víza byly především do západních zemí potřeba dokumenty navíc. Při cestě do nesocialistických zemí, SSSR a Polska to bylo oficiální pozvání k návštěvě od příbuzných - tzv. zvací dopis, ve kterém se odesílatel zavázal uhradit veškeré náklady⁶. Dále bylo zapotřebí zažádat o výjezdní doložku, která obsahovala i údaje za jakým účelem jedete, na kolik cest a na jakou dobu platí.⁷ K jejímu dostání jste museli předložit výpis z trestního rejstříku, písemný souhlas od vojenské správy, písemný souhlas vašeho zaměstnavatele a ROH (viz další panel). S těmito dokumenty jste mohli zajít na úřad a modlit se, aby nedošlo k takzvané administrativní chybě, po které se celý proces musel opakovat znovu.⁸ Dalším krokem bylo celní a devizové prohlášení, ve kterém jste uvedli, co všechno s sebou vezete (co se týče peněz a veškerého majetku včetně potravin).⁹

Co se zahraničních měn týče, mohli jste si v bance vyměnit jen 400-500 Kčs na den a navíc byl stanoven i maximální limit 10 000 Kčs.¹⁰ Tudiž částka, kterou jste si vezli s sebou, především při cestách na západ, byla směšná, a tak, i kvůli velmi drahým zahraničním měnám, bylo pro Čechoslováky v cizině vše drahé.¹¹

Obr. 1: *Žádost o devizový příslib, strana 1* Zdroj: <http://www.begegnungsraum-geschichte.uni-passau.de/cz/materialy-pro-vyuku/zelezna-opona/vyuka-materialy/pisemne-prameny/cestovni-dokumenty/> (resp. Archiv ČNB)

---

6 HROMAS, Zdeněk: *Cestování v časech socialismu* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vzp/vzp_0003.php

7 FLÁŠKA, Tomáš: *Jak se cestovalo za socialismu* [online]. iDnes.cz, 28. 3. 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://flaska.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=595609>

8 *Výjezdní doložka* [online]. Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 20. 6. 2018 [cit. 2019-02-13]. Dostupný z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDjezdn%C3%AD_dolo%C5%Beka

9 *Celní a devizové prohlášení* [online]. Toulky s Tomem, c2019 [cit. 2019-02-13]. Dostupný z: http://www.toukystomem.cz/Ruzne/cestovani/cest_dokl/dopl_dokl/c_d_prohl/cestovani_cest_dokl_c_d_prohl.html

10 *Retro*, epizoda *Cesty do zahraničí*. TV, ČT, 2008. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/208411000361029/>

11 *Kurzový vývoj a zlatá měna* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/3_kurzovy_vyvoj_a_zlata_mena.html

Obr. 2: *Žádost o devizový příslib, strana 2* Zdroj: <http://www.begegnungsraum-geschichte.uni-passau.de/cz/materialy-pro-vyuku/zelezna-opona/vyuka-materialy/pisemne-prameny/cestovni-dokumenty/>, resp. Archiv ČNB

3. Panel

Cestovní kanceláře a ROH

V Československu bylo k roku 1989 pouze 5 schválených cestovních kanceláří: Čedok, Sportturist, CKM, Rekrea a Autoturist, z nichž nejčastěji byly využívány první dvě zmíněné.¹²

Čedok, Československá cestovní a dopravní kancelář, byl založen roku 1920. Po Československu nabízel poznávací zájezdy státních hradů a zámků. K roku 1979 zprostředkoval na 14 tisíc výjezdů do západních států¹³ a v roce 1968 zde bylo poprvé v ČR zapláceno platební kartou, protože tato cestovní kancelář byla jako jediná ve styku s cizinci.¹⁴

Sportturist poskytovala jen specializované zájezdy a umožňovala výjezdy sportovních skupin.

CKM, Cestovní kancelář mládeže poskytovala zájezdy lidem mladším 30 let. Kromě cest po Československu, umožňovala i zájezdy do zahraničí, od 60. let i na západ. CKM k roku 1979 umožnila pobyt v západních státech 1600 lidem.¹⁵

ROH, Revoluční odborové hnutí, byla jediná odborová společnost v Československu, v níž byla členy většina pracujících obyvatel. Její razítko bylo potřebné při odjezdu do zahraničí.¹⁶ ROH prodávalo tzv. poukazy, pobyty po Československu vyšly na 60 až 120 Kč a například do Jugoslávie se prodávaly za 2,5 tisíce na osobu. Na jejich zájezdech byli přítomni tzv. referenti, kteří se starali o program a zábavu, jako taneční večery, sportovní hry a společné vlastivědné výlety.¹⁷

Obr. 3: *Fronta u CK Rekrea, 1963* Zdroj: <https://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=1267752&select-continue=1>

Obr. 4: *Zimní rekreace ROH, Špindlerův Mlýn, 1962* Zdroj: <https://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=1528242&select-continue=1>

12 *Jak se vyvíjelo cestování Čechů od doby komunismu až do dneška* [online]. Jihočeské zprávy.cz 2010 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <http://jihoceskezpravy.cz/lifestyle/jak-se-vyvijelo-cestovani-ech-od-doby-komunismu-do-dneka>

13 PROCHÁZKA, Tomáš: *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie* [online]. Deník.cz, 2009 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>

14 PLISCHKE, Simona Ely: *Čedok, Tuzex a český karetní boom* [online]. 2003 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/platebni-karty/16363-cedok-tuzex-a-cesky-karetni-boom>

15 PROCHÁZKA, Tomáš: *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie* [online]. Deník.cz, 2009 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>

16 *Encyklopedie Radiožurnálu: Bez razítka ROH jste nedostali byt ani nevyrazili na zahraniční dovolenou* [online]. Radiožurnál, 2014 [cit. 9-2-2019] Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/bez-razitka-roh-jste-nedostali-byt-ani-nevyrazili-na-zahranicni-dovolenou-6235337>

17 HRONOVÁ Zuzana, rozhovor s Doc. PhDr. Jiří Knapíkem Phd: *Rekreace za socialismu: Co Čechům chybí z éry Anděla* [online]. Aktuálně.cz, 2014 [cit. 9-2-2019] Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/homolkovi-andel-tak-jme-se-drive-rekreovali/r~51393b44882411e39b43002590604f2e/?redirected=1550137158>

4. Panel

Dovolená v Československu

Československo, místo, kde jste mohli strávit svou dovolenou bez vyřizování dokladů.

Češi jsou známí jako „národ chalupářů“, bylo to nejčastější místo, kde trávili svůj volný čas. Mnoho Čechů vzpomíná na nekonečné večery s kytarou u táboráku, opékání buřtů, sbírání lesních plodů a hub a výlety do přírody. Nejčastěji se chalupy nacházely v blízkosti velkých měst, přehradních nádrží a horských oblastech. Vznikaly takzvané „chatové kolonie“.¹⁸

Severočeské Máchovo jezero bylo snem mnoha romantiků, místem pro dětské tábory a rodinné dovolené. Stalo se symbolem typické české dovolené zejména kvůli spisovateli Karlu Hynku Máchovi, napsal zde své nejslavnější dílo, *Máj*. Někteří turisté si na plážích krátili čas stavěním hradů z písku a hraním karet.¹⁹

„České moře“ aneb lipenská přehrada. V zimě se stala cílem milovníků bruslení, v létě příznivců vodních sportů a rekreací u vody. Stejně jako u Máchova jezera jste si i zde mohli půjčit šlapadlo a kochat se výhledy z vody na krásnou přírodu.

Pozadu nezůstaly ani zimní sporty, na horách začala v průběhu 60. let vznikat lyžařská střediska. Ovšem v té době se nepoužívaly rolby, svahy se upravovaly ručně lopatami.²⁰

Obr. 5: Opalování u Máchova jezera, 1959 Zdroj: <https://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=1848865&select-continue=1>

Obr. 6: *Kemping u Lipna, 1961* Zdroj: <https://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=2009920&select-continue=1>

---

18 RYBOVÁ, Romana: *Jsme národem chalupářů. Podoba chalup se ale mění* [online]. E15, 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/bydlime/jsme-narodem-chaluparu-podoba-chalup-se-ale-meni-1333668>

LIBROVÁ, Hana: *Dva typy druhého bydlení v ČSR* [online]. 1975 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/111661/G_Sociologica_19-1975-1_5.pdf

POKORNÝ, Jakub: *Chalupářů je víc než za socialismu. Rájem jsou střední Čechy* [online]. iDnes.cz, 2012 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/stavba/chalupy-a-chaty.A120117_120844_stavba_web

19 ŠTASTNÁ, Renáta: *Retro/republika*. Ústí nad Labem: APS Publishing, 2018. ISBN 978-80-87624-62-3.

20 SKALICKÝ, Jaroslav: *Fronty a lopata místo rolby. Tak vypadaly svahy Špičáku před rokem 1989* [online]. Radiožurnál, 4.3.2014 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/fronty-a-lopata-misto-rolby-tak-vypadaly-svahy-spickaku-pred-rokem-1989-6299940>

Historie Skiareálu Klínovec [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://klinovec.cz/historie-skiarealu-klinovec>

5. Panel

Cesty do socialistických států

Cestovat do východního bloku nebylo tak jednoduché, jak by se mohlo zdát. Nejčastějším cílem českých výletníků byla NDR, kde se často nakupovalo za ilegálně sehnané marky. Hlavní atrakcí ale byl ostrov Rujana v Baltském moři, kam se jezdilo koupat.

Dále se jezdilo do Maďarska jak za dobrým jídlem, exotickými langoši, tak i za kulturou. Našli jste tu vytoužené gramofonové desky, kina s Formanovým muzikálem *Vlasy* a další v Československu nedostupné perly. Navíc tam byl povolený i drobný dovoz rakouského zboží. Ovšem největším důvodem pro jeho návštěvu bylo jezero Balaton, takzvané Maďarské moře.

Do Rumunska a Bulharska se jezdilo výhradně na poukaz ROH. Tato varianta byla vcelku levná, jelikož zájezdy s cestovní kanceláří moc nestály a bydlelo se ve stanech v kempech. Nejčastějším důvodem návštěvy byla rekreace u Černého moře.²¹

Zvláštním paradoxem doby bylo omezené cestování do Sovětského svazu, kam se mohlo jezdit pouze do měst, aby nebyla viditelná bída na venkově. Cestování bylo možné pouze díky zvacímu dopisu nebo organizovaně jako zájezd, kde byl jasně stanovený pohyb výpravy.²²

Do Polské lidové republiky se jezdilo převážně nakupovat, ale od prosince 1981 tam platil výjimečný stav uzavírající hranice, což znamenalo, že nebylo jednoduché se tam dostat a umožňoval to opět jen zvací dopis.²³

Obr. 7: *Kontrola na hraničním přechodu Petrovice, 1981* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/1753160/34>

Obr. 8: *Jezero Balaton, 1965* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/1215226/1>

---

21 HOMOLOVÁ, Marie: *Jak a kam se jezdilo k moři za totality. A posílejte retrofotky.* [online]. iDnes.cz, 2014 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/cestovani/kolem-sveta/retrodovolena-a-dovolena-za-totality-a-za-socialismu.A140318_131128_kolem-sveta_tom

22 KUČERA, Jakub: *Cestování za socialismu: Zákazy, obstrukce a výjezdní doložky pro vyvolené.* [online]. Čti doma, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zivotni-styl/2019-01-29-cestovani-za-socialismu-zakazy-obstrukce-vyjezdni-dolozky-pro-vyvolene-47278>

23 MACH, Jiří: *Cestování před rokem 1989? Leda do východního bloku I* [online]. Deník.cz, 2015 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://rychnovsky.denik.cz/zpravy_region/cestovani-pred-rokem-1989-leda-do-vychodniho-bloku-20150818-uxpi.html

6. Panel

Jugoslávie

Jugoslávie byla jedna z vysněných destinací, která nejenže byla cenově na pomyslném vrcholu žebříčku (až dva a půl tisíce Kčs na osobu), ale i získání povolení k vycestování bylo poměrně složité (ačkoliv byla socialistickou zemí). Z Jugoslávie se totiž dalo dobře dostat do Itálie či Rakouska a emigrovat. I když jste neměli vízum do Rakouska ani Itálie, jugoslávské orgány vás bez jakékoli důsledné celní kontroly pustili. Jelikož chráněné Julské Alpy u italských hranic (nyní v západní části Slovinska) byly na přechod náročnější, byly střeženy méně, nebyly tam dráty a jiné mechanické překážky. Oblast byla vojáky kontrolována jen formálně. I v případě chycení vám většinou hrozila jen pokuta. Téměř by se dalo říci, že v Jugoslávii žádná železná opona neexistovala.²⁴

Obr. 9: *Pláž v Dubrovniku, 1969* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/6956020/8>

Obr. 10: *Jugoslávská Opatija, 1968* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/6956114/12>

---

24 *Příběhy železné opony*, epizoda *Jugoslávská cesta*. TV, ČT, 2006. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095467107-pribehy-zelezne-opony/406235100221036-jugoslavka-cesta?fbclid=IwAR132dU0ywCrtNloWnAr9ivt5EJhesm5c2S0q0tcF8yRqSv9fuiIQkAz8F4>
PROCHÁZKA, Tomáš: *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie* [online]. Deník.cz, 2009 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>

7. Panel

Cesty na západ

Dostat se do západních států bylo za dob komunismu téměř nemožné. Anglie, nebo dokonce Amerika byl téměř nedosažitelný cíl dovolené. Francie, Německo, Rakousko nebo Švýcarsko byly lehce reálnější destinace. Na západ se dostalo podle odhadů 20-30% lidí. Jednoduše se dalo odjet se zvacím dopisem od příbuzných. Po jeho obdržení jste si zažádali o devizový příslib u SBČS (Státní banka československá). Schválení devizového příslibu nebylo žádnou samozřejmostí a přidělený peněžní obnos byl zpravidla velmi malý. Druhá skupina lidí, tedy ti, kteří neměli v zahraničí známé, museli buď vyjít s valuty, nebo si je sehnat načerno. To se dalo hlavně v 80. letech u veksláků²⁵, tedy lidí, kteří, samozřejmě nelegálně, nakupovali cizí měny od turistů u nás a pak je o mnoho draž přeprodovali.²⁶

Pokud jste tedy prošli řízením, museli jste odevzdat vojenskou knížku, nechat doma občanský průkaz a vyzvednout si cestovní pas na ministerstvu vnitra. Nabalili jste si spousty jídla, protože na západě bylo na Československé poměry velmi drahé. Na hranicích jste ještě museli dát soupis všeho, co vyvážíte (celní prohlášení). Při cestě zpět do země jste si mohli přivést věci v maximální hodnotě 3000 Kčs, ostatní šlo přes celnici.²⁷

Obr. 11: *Francouzské pobřeží, 1972* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/document/1751292/10>

---

25 *Vekslák*. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 27. 1. 2019 [cit. 2019-02-13]. Dostupný z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Veksl%C3%A1k>

26 HROMAS, Zdeněk: *Cestování v časech socialismu* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vzp/vzp_0003.php

27 MAŠKOVÁ, Tereza a MORBACHER, Lubomír: *Železná opona v Československu* [online]. 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/hranice/studie.pdf>

8. Panel

Sportovci

Sportovci měli v dobách komunismu větší volnost pohybu než všichni ostatní obyvatelé Československa, protože cestovali do zahraničí trénovat a závodit. Díky těmto faktorům se velké části reprezentantům naskytla možnost emigrovat.²⁸

Mnoho sportovců, kteří neemigrovali, představovalo pro komunistický režim velký problém. Sportovci byli miláčky lidu, ale ze západu přiváželi mimo medailí, také otevřené oči a vědomost, že se dá vládnout i jinak. Oběťmi tohoto systému se stali například mistři světa v ledním hokeji 1947 v Praze²⁹. Už roku 1948 jim bylo nabídnuto ve Švýcarsku bylo nabídnuto emigrovat, ale jako tým si odhlasovali návrat do ČS. Kariéru reprezentace provázal jeden úspěch za druhým. Ovšem v roce 1950 nedošlo ke třetí obhajobě mistrovského titulu v Londýně vzhledem k tomu, že pod záminkou neudělení víz rozhlasovým reportérům bylo reprezentaci znemožněno vycestovat. Když se dozvěděli, že je definitivně rozhodnuto a tým na mistrovství neodcestuje, sešla se jeho podstatná část 13. března 1950 v restauraci a celý večer popíjeli a nadávali na režim. Po notné době se dva muži v civilu zvedli, zapískali a v cuku letu byla celá restaurace plná policistů. Reprezentanti se stali exemplárním příkladem a mnoho z nich dostalo až k 20 rokům prací v dolech. v roce 1955 byli všichni propuštěni v rámci prezidentské amnestie.³⁰

Obr. 12: *Mistři světa v ledním hokeji 1947* Zdroj: <http://www.esbirky.cz/predmet/7149175?searchParams=%7B%22filter%22%3A%7B%22collection%22%3A%5B%227974774%22%5D%7D%2C%22order%22%3A%22name%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrIbKS8xNVbJS8s7PSc1OTIXSUcrJzMsGCsToZ0OEYvSVanXg6nwzi0uK8suKS8piSg0MUIMUikEMQ8OkkkSFMoWM%5C%2FOzUrEyshuQANdnpnqiaOhmomrrYmluam5ibmyjVxgIAVewqgw%3D%3D%22%7D&sequencePointer=13> (resp. Národní muzeum)

28 VÁLEK, Jakub: *Emigrace vrcholových sportovců z bývalého Československa v letech 1948–1989*. Studia sportiva 2014/ č. 2 [online]. Olomouc: Studia Sportiva, 2014 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/studiasportiva/article/download/7483/6840>

29 *Mistrovství světa v ledním hokeji 1947*. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 12. 2. 2019 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_ledn%C3%ADm

30 DRDA, Adam: *Příběhy 20. století: Hokejoví mistři světa v dolech. KSC potřebovala oběť* [online]. iDnes.cz, 2013 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pribehy-20-stoleti.A130803_150309_domaci_brm

JANÍK, Vlastislav, PALIVODOVÁ, Eva, ed. Antonín Španinger: *Kdybych zůstal u fotbalu, asi bych nebyl zavřenej* [online]. Paměť Národa, 21. 10. 2007 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>

ZIEGLER, Jan: *Jiná olympijská aneb jak komunisté likvidovali nepohodlné sportovce* [online]. iDnes.cz, 28. 7. 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://ziegler.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=281283>

Obr. 13: *Mistři světa v krasobruslení, Suchánková a Doležal, 1956* Zdroj: <http://multimedia.ctk.cz/foto/index?documentID=1097997&select-continue=1>

9. Panel

Tak vy chcete do zahraničí?

„Československý občan, který v úmyslu poškodit zájem republiky opustí neoprávněně území republiky nebo ve stejném úmyslu neuposlechne výzvy úřadu, aby se v přiměřené lhůtě, kterou mu úřad určí, na území republiky vrátil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let.“

- Zákon o ochraně lidově demokratické republiky, 1948³¹

Chcete si jet odpočinout k moři, poznat nové prostředí, podívat na světoznámé kulturní památky či navštívit své příbuzné? Je to prosté. Sbalte věci, zkontrolujte pas, kupte lístky a jeďte. Nebo snad tomu tak nebylo vždy? Co v dobách komunismu a uzavřených hranic? Co jste potřebovali a kam jste mohli a nemohli jet? Použijte tablet nebo si vezměte svůj telefon, naskenujte QR kód a zjistěte, jaké by byly právě vaše šance a možnosti v dobách komunismu.

(zde by byl umístěn QR kód)

Pozn.: Hra by byla umístěna na určité webové stránce, na kterou by vedl QR kód, který by si návštěvníci naskenovali do svých telefonů a zároveň by pod kódem byla webová adresa napsána (každý nemá čtečku QR kódů). Také by byl vedle panelu umístěn tablet, kde by se hra dala též hrát.

Na začátku hry si hráč zvolí destinaci, kam by chtěl jet. Následuje 10 otázek, na které odpovídá ANO/NE. Za každou odpověď získá body (někdy se odečítají tzn. že otázka je zásadní, hra pro něj v podstatě končí) a do určené země pojedí, pokud získá dostatečný počet bodů (viz dále). Dále by se ještě dalo zařadit pár vět o tom, proč byla otázka zařazena (zobrazilo by se po jejím zodpovězení). Na konci hry se hráč dozví, zda by mu bylo povoleno do destinace vyjet.

---

31 Zákon č. 231 na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 3.10.1948, čl. 40 [online]. [cit. 2019-02-13]
Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon231-232-1948.pdf>

Hra

Destinace

- Východní blok (na výběr: Rumunsko, Bulharsko, Německá demokratická republika, Maďarsko, Polsko,): min. 30 bodů
- Jugoslávie: min. 50 bodů
- Západní blok (na výběr: Západní Německo, Francie, Španělsko, Švýcarsko, Rakousko, Itálie): min. 80 bodů
- USA : min. 100 bodů

Otázky

1. Jste členem Komunistické strany Československa (ať už aktivním, či pasivním)?
- ANO 15 bodů, NE 5 bodů
2. Postavil/a jste se někdy proti režimu, veřejně nesouhlasili s ideologií nebo vládou KSČ?
- ANO -100 bodů, NE 15 bodů
3. Pokusil/a jste se někdy o překročení hranic?
- ANO 10 bodů, NE -100 bodů
4. Byl/a jste za poslední 3 roky v zahraničí (ve státech, ve kterých nevládla komunistická strana)?
- ANO 0 bodů, NE 10 bodů
5. Máte příbuzné ve vaší cílové destinaci příbuzné?
- ANO 10 bodů, NE 0 bodů
6. Byl některý z členů vaší rodiny souzen za zločin proti režimu?
- ANO 0 bodů, NE 10 bodů
7. Jste součástí nějakého svazu/spolku (chovatelského, sportovního, ...)?
- ANO 10 bodů, NE 5 bodů
8. Jedete s celou rodinou (nejbližší rodina tj. partner/ka, děti, případně rodiče)?
- ANO 0 bodů, NE 5 bodů
9. Jste důchodce?
- ANO 5 bodů, NE 0 bodů
10. Máte na zájezd k dispozici 2 500 Kčs (dnes asi 15 000 Kč)?
- ANO 10 bodů, NE 5 bodů

Zdroje

DRDA, Adam: *Příběhy 20. století: Hokejoví mistři světa v dolech. KSČ potřebovala obět'* [online]. iDnes.cz, 2013 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pribehy-20-stoleti.A130803_150309_domaci_brm

FLAŠKA, Tomáš: *Jak se cestovalo za socialismu* [online]. iDnes.cz, 28. 3. 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://flaska.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=595609>

HOMOLOVÁ, Marie: *Jak a kam se jezdilo k moři za totality. A pošlete retrofotky.* [online]. iDnes.cz, 2014 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/cestovani/kolem-sveta/retrodovolen-a-dovolen-a-za-totality-a-za-socailismu.A140318_131128_kolem-sveta_tom

HROMAS, Zdeněk: *Cestování v časech socialismu* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vzp/vzp_0003.php

HRONOVÁ Zuzana, rozhovor s Doc. PhDr. Jiří Knapíkem Phd: *Rekreace za socialismu: Co Čechům chybí z éry Anděla* [online]. Aktuálně.cz, 2014 [cit. 9-2-2019] Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/homolkovi-andel-tak-jsme-se-drive-rekreovali/r~51393b44882411e39b43002590604f2e/?redirected=1550137158>

HRUDKA, Lumír: *O vydávání cestovních dokladů.* Rudé právo, č. 118/ roč. 50. 20. 5. 1970 [online]. [cit. 2019-02-13] Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1970/5/20/2.png>

JANÍK, Vlastislav, PALIVODOVÁ, Eva, ed. Antonín Španinger: *Kdybych zůstal u fotbalu, asi bych nebyl zavřenej* [online]. Paměť Národa, 21. 10. 2007 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/spaninger-antonin-20071021-0>

KUČERA, Jakub: *Cestování za socialismu: Zákazy, obstrukce a výjezdní doložky pro vyvolené.* [online]. Čti doma, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/zivotni-styl/2019-01-29-cestovani-za-socialismu-zakazy-obstrukce-vyjezdni-dolozky-pro-vyvolene-47278>

LIBROVÁ, Hana: *Dva typy druhého bydlení v ČSR* [online]. 1975 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/111661/G_Sociologica_19-1975-1_5.pdf

MAŠKOVÁ, Tereza a MORBACHER, Lubomír: *Železná opona v Československu* [online]. 2017, [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/hranice/studie.pdf>

MACH, Jiří: *Cestování před rokem 1989? Leda do východního bloku* [online]. Deník.cz, 2015 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: https://rychnovskyy.denik.cz/zpravy_region/cestovani-pred-rokem-1989-leda-do-vychodniho-bloku-20150818-uxpi.html

PLISCHKE, Simona Ely: *Čedok, Tuzex a český karetní boom* [online]. 2003 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/platebni-karty/16363-cedok-tuzex-a-cesky-karetni-boom>

POKORNÝ, Jakub: *Chalupářů je víc než za socialismu. Rájem jsou střední Čechy* [online]. iDnes.cz, 2012 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/stavba/chalupy-a-chaty.A120117_120844_stavba_web

PROCHÁZKA, Tomáš: *Vrcholem komunistického turismu byla Jugoslávie* [online]. Deník.cz, 2009 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet/vrcholem-komunistickeho-turismu-byla-jug20090904.html>

RYBOVÁ, Romana: *Jsme národem chalupářů. Podoba chalup se ale mění* [online]. E15, 2017 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/bydlimi/jsme-narodem-chaluparu-podoba-chalup-se-ale-meni-1333668>

SKALICKÝ, Jaroslav: *Fronty a lopata místo rolby. Tak vypadaly svahy Špičáku před rokem 1989* [online]. Radiožurnál, 4.3.2014 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/fronty-a-lopata-misto-rolby-tak-vypadaly-svahy-spicaku-pred-rokem-1989-6299940>

ŠŤASTNÁ, Renáta: *Retro/republika*. Ústí nad Labem: APS Publishing, 2018. ISBN 978-80-87624-62-3.

VÁLEK, Jakub: *Emigrace vrcholových sportovců z bývalého Československa v letech 1948–1989*. Studia sportiva 2014/ č. 2 [online]. Olomouc: Studia Sportiva, 2014 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/studiasportiva/article/download/7483/6840>

ZIEGLER, Jan: *Jiná olympijská aneb jak komunisté likvidovali nepohodlné sportovce* [online]. iDnes.cz, 28. 7. 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://ziegler.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=281283>

Celní a devizové prohlášení [online]. Toulky s Tomem, c2019 [cit. 2019-02-13]. Dostupný z: http://www.toulkystomem.cz/Ruzne/cestovani/cest_dokl/dopl_dokl/c_d_prohl/cestovani_cest_d_okl_c_d_prohl.html

Encyklopedie Radiožurnálu: Bez razítka ROH jste nedostali byt ani nevyrazili na zahraniční dovolenou [online]. Radiožurnál, 2014 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/bez-razitka-roh-jste-nedostali-byt-ani-nevyrazili-na-zahranicni-dovolenou-6235337>

Historie Skiareálu Klínovec [online]. [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://klinovec.cz/historie-skiarealu-klinovec>

Jak se vyvíjelo cestování Čechů od doby komunismu až do dneška [online]. Jihočeské zprávy.cz 2010 [cit. 9-2-2019]. Dostupné z: <http://jihoceskezpravy.cz/lifestyle/jak-se-vyvijelo-cestovani-ech-od-doby-komunismu-do-dneka>

Kurzový vývoj a zlatá měna [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/3_kurzovy_vyvoj_a_zlata_mena.html

Mistrovství světa v ledním hokeji 1947. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 12. 2. 2019 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_ledn%C3%ADm

Příběhy železné opony, epizoda *Jugoslávská cesta*. TV, ČT, 2006. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095467107-pribehy-zelezne-opony/406235100221036-jugoslavska-cesta?fbclid=IwAR132dU0ywCrtNloWnAr9ivt5EJhesm5c2S0q0tcF8yRqSv9fuiIQkAz8F4>

Retro, epizoda *Cesty do zahraničí*. TV, ČT, 2008. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10176269182-retro/208411000361029/>

Vekslák. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 27. 1. 2019 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Veksl%C3%A1k>

Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 13 (2) [online]. OSN, 2015. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x11_CZ2.pdf

Výjezdní doložka [online]. Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 20. 6. 2018 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDjezdn%C3%AD_dolo%C5%BEka

Zákon č. 65/1965 Sb. [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/1965-65>

Zákon č. 231 na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 3.10.1948, čl. 40 [online]. [cit. 2019-02-13] Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/dokumenty/zakon231-232-1948.pdf>